Europäische Märchen

Volksmärchen der EU-Länder aus den BIBIANA-Sammlungen

Volksmärchen der europäischen Völker stellen ein bedeutendes Kulturerbe dar. Sie sind das Abbild der Denkweise und Fantasie der Menschen, die in die unendliche Sehnsucht nach der Wahrheit und dem Guten übersetzt werden. Mit diesen Märchen werden Heldentaten und moralische Wertforstellungen gefeiert, die die Quelle von Vergnügen, Humor und Optimismus sind.

Märchen, die zu den ältesten und meistverbreitetsten Formen des Volksmundes gehören, weisen auf Gemeinsamkeiten und Verflechtungen der einzelnen nationalen Traditionen und Kulturen hin. Der Ursprung der meisten europäischen Volksmärchen reicht bis hin in die Zeit der vorchristilichen Völker des frühen Mittelalters. Manche von ihnen (*Rotkäppchen*, *Die Schöne und das Biest*) leiten Ethnologen sogar von der gemeinsamen indo-europäischen Basis ab und schätzen ihr Bestehen auf Jahrtausende.

Die Grundfiguren, Motive und Symbole erscheinen in Volksmärchen durchgehend in ganz Europa, in verschiedenen regionalen und nationalen Variationen. "*Martinko Klingáč*" ist aus den Märchen der Gebrüder Grimm als *Rumpelstilzchen* oder als *Tom Tit Tot* der Sammulunegn der englischen Märchen von Joseph Jacobs bekannt. Der englische *Tom Thumb* ist dem slowakischen *Janko Hraško* oder dem kroatischen *Däumelinchen* sehr ähnlich. Wir können weitere und weitere Varianten von Balkandrachen, skandinavischen Riesen und englischen Kobolden nennen.

Märchen, die ursprünglich mündlich weitergegeben wurden, wurden nach der Verbreitung des Buchdrucks und von Sammelaktivitäten (seit dem 17. Jahrhundert in Frankreich, erreichte Höhepunkt während des Romantismus´in ganz Europa) verschriftlicht und weiter literarisch bearbeitet. Es ist interessant, dass Märchen ursprünglich nicht in erster Linie für Kinder gedacht waren. Erst im 19. Jahrhundert wurden Märchen zu einem Literaturgenre befördert und in die Literaturkategorie für Kinder und Jugendliche eingegliedert. Viele Geschichten (*Der Gestiefelte Kater, Schneewittchen und die sieben Zwerge, Aschenputtel* und *Die drei kleinen Schweinchen*) kennen wir heute als die "klassischen" Märchen, die ihren nationalen Rahmen überschritten haben und heute zum universellen Kulturerbe gehören, über das sich Kinder aus der ganzen Welt freuen dürfen.

Lesen wir uns in die Märchenbücher ein und entdecken diese versteckt in den Bildern. Die Ausstellung bietet über 100 Bücher aus einzigartigen Büchersammlungen der BIBIANA sowie 28 Illustrationen, wofür ihre AutorInnen mehrere Auszeichnungen (Bienále Illustrationen Bratislava, Die schönsten Bücher der Slowakei, Die schönsten und besten Kinderbücher, Ehrenliste von IBBY), die von BIBIANA organisiert wurden, erhielten.

Kuratorin: Hana Ondrejíčková

EURÓPSKE ROZPRÁVKY

Ľudové rozprávky krajín Európskej únie zo zbierok BIBIANY

Ľudové rozprávky európskych národov predstavujú unikátne kultúrne dedičstvo. Sú obrazom spôsobu myslenia a fantázie ľudí, pretlmočením večnej túžby po pravde a dobre, oslavou hrdinských skutkov a morálnych hodnôt, ale aj zdrojom zábavy, humoru a optimizmu.

Rozprávky, ktoré patria k najstarším a najrozšírenejším formám ľudovej slovesnosti, spoločne poukazujú na podobnosti a previazanosť jednotlivých národných tradícií a kultúr. Pôvod väčšiny európskych ľudových rozprávok siaha do predkresťanských spoločností raného stredoveku. Niektoré z nich (Kováč a čert, O Červenej Čiapočke, Kráska a zviera) etnológovia dokonca odvodzujú zo spoločného indoeurópskeho základu a ich vek odhadujú v tisícročiach.

Základné postavy, motívy a symboly sa vyskytujú v ľudových rozprávkach naprieč celou Európou, v rôznych regionálnych a národných obmenách. Martinka Klingáča spoznávame pri čítaní Grimmových rozprávok v podobe Rumpelstilskina alebo v podobe postavy Tom Tit Tot zo zbierky anglických rozprávok Josepha Jacobsa. Anglický Tom Palček sa podobá slovenskému Jankovi Hraškovi, či chorvátskej Palculienke. Takto môžeme objavovať ďalšie a ďalšie varianty balkánskych drakov, škandinávskych obrov, anglických škriatkov či túlavého pampúšika v rozprávkach z iných kútov Európy.

Rozprávky, pôvodne šírené ústnou tradíciou, sa po rozšírení kníhtlače a najmä vďaka zberateľskej činnosti, ktorá sa začala v 17. storočí vo Francúzsku a vrcholila v období romantizmu po celej Európe, zapisovali a ďalej literárne spracovávali. Je zaujímavé, že rozprávky pôvodne neboli určené primárne deťom. Až v 19. storočí boli povýšené na literárny žáner a začlenené do kategórie literatúry pre deti a mládež. Mnohé príbehy (Kocúr v čižmách, Snehulienka a sedem trpaslíkov, Popoluška, O troch prasiatkach) dnes poznáme ako „klasické“ rozprávky, ktoré prekročili svoj národný rámec a stali sa univerzálnym kultúrnym dedičstvom, z ktorého sa tešia deti na celom svete.

Začítajme sa do rozprávkových knižiek a objavujme príbehy ukryté v obrázkoch. Výstava ponúka viac ako 100 kníh z unikátnych knižničných zbierok BIBIANY a 28 ilustrácií, za ktoré ich autori získali ocenenia na podujatiach organizovaných BIBIANOU (Bienále ilustrácií Bratislava, Najkrajšie knihy Slovenska, Najkrajšie a najlepšie detské knihy, Čestná listina IBBY).

Kurátorka: Hana Ondrejíčková